

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.03.2023

Sak:

Sammensetning av eksamensoppgaveutvalg på masterprogrammet i rettsvitenskap - innledende behandling

Innstilling til vedtak:

1. Studieutvalget ber om at sak om sammensetning av eksamensoppgaveutvalgene på 1.-4.-avdeling på masterprogrammet i rettsvitenskap legges fram for nærmere drøftinger og anbefaling til vedtak i møtet den 30. mai 2023. Ledere og nestledere i oppgaveutvalg, tillitsvalgte studenter og Juridisk studentutvalg skal på forhånd gis anledning til å uttale seg, og deres innspill skal legges ved saken.
2. Eventuelle endringer hva gjelder eksamensoppgaveutvalgene skal tidligst tre i kraft fra og med studieåret 2023/2024, og skal deretter evalueres etter en nærmere angitt periode.

Bakgrunn

Ifølge [Eksamensreglement for 1.-4.-avdeling \(fellesdelen\) i graden master i rettsvitenskap](#) § 2 skal eksamensoppgavene fastsettes av et oppgaveutvalg for hver avdeling.¹ Medlemmene i oppgaveutvalgene skal være avdelingsleder (leder i utvalget hvis ikke annet er bestemt), nestleder, en ekstern sensor, og to studentrepresentanter som er oppnevnt av Juridisk studentutvalg (JSU). Studentene må ha gjennomført og bestått respektive avdeling, og kan ikke være oppmeldt til gjentakseksamen på avdelingen. Navnene på studentene skal ikke gjøres kjent.

I prosessen med å få på plass oppgaveutvalg tar fakultetet kontakt med leder av JSU og ber om at det innhentes studentrepresentanter. Ifølge overnevnte eksamensreglement § 13 er det taushetsplikt for alt arbeid med oppgaver, oppgaveforslag, drøftinger om oppgaver, samt opplysninger om hvem som er studentrepresentanter i oppgaveutvalgene. Fakultetet gjør det klart overfor JSU at studentrepresentantene må ha fullført respektive avdeling, og at de ikke må være oppmeldt til gjentakseksamen på avdelingen. Studentrepresentantene kan heller ikke ha nær relasjon til studenter på respektive avdeling. JSU blir også informert om at det ikke må gjøres kjent hvem som deltar som studentrepresentanter, og at studentene må signere en taushetserklæring i forkant av arbeidet i oppgaveutvalget. Fakultetet har utover dette ingen rolle i innhenting av studentrepresentanter.

¹ Regler om oppgaveutvalg for 5. avdeling fremkommer i [Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap](#) § 8, og medlemmene i utvalget er avdelingsleder og en fast vitenskapelig ansatt.

Fakultetets praksis med å ha med studenter i oppgaveutvalgene er i hovedsak begrunnet ut fra et kvalitetssikringshensyn. Eksempelvis hadde studentrepresentantene høsten 2022 avgjørende betydning for at et oppgaveforslag ble forkastet. De øvrige representantene i oppgaveutvalget hadde i dette tilfellet ikke tatt tilstrekkelig hensyn til at en førsteårsstudent gjerne bruker svært lang tid bare på å lese en dom, noe som ville gjort oppgaven, slik den var foreslått, uegnet.

Som del av kvalitetssikringen blir studentrepresentantene i forkant av oppgaveutvalget bedt om å særlig vektlegge følgende:

- Vurder oppgavene i samhold med fagbeskrivelse, pensum, og undervisning.
- Les oppgavene med det for øye om de er egnet til å prøve studentenes kunnskaper og ferdigheter i fagene som inngår på avdelingen.
- Vurder oppgavens omfang i forhold til tilgjengelig tidsbruk under eksamen.
- Vurder om oppgaven (både faktum og spørsmål) er klar og forståelig.
- Les oppgaven grundig med det for øye å luke ut slikt som skrivefeil, feil i tids/dato/pris angivelser o.l. og feil angivelse av personer (for eksempel at Peder blir til Ola).

Å ha med studenter i oppgaveutvalgene innebærer samtidig en risiko. Våren 2022 oppsto en uheldig hendelse hvor en studentrepresentant i ett av oppgaveutvalgene ikke overholdt taushetsplikten. Vedkommende student trådte inn på kort varsel grunnet sykdomsforfall hos opprinnelig studentrepresentant. Før denne studenten rakk å motta nærmere informasjon og å signere taushetserklæring, fortalte vedkommende flere andre studenter at hen var med i oppgaveutvalget for gitt avdeling. Det måtte utarbeides ny eksamensoppgave. Hendelsen resulterte også i at fakultetets rutiner for informasjon og gjennomgang av taushetserklæringer overfor studentrepresentantene ble innskjerpet.

Universitets- og høyskoleloven pålegger institusjonene å sørge for upartisk og faglig betryggende prøving av kandidatene. Gjennom årene har det tidvis vært diskusjoner ved fakultetet om praksis med å ha med studenter i oppgaveutvalgene. Ordningen ble tematisert i avdelingslederseminarene våren og høsten 2022. I høstens møte ba avdelingslederne om at ordningen skulle fremmes for Studieutvalget. Det ble presisert av daværende prodekan utdanning at det ikke var aktuelt å gjøre endringer i inneværende studieår, men at saken skulle fremmes i forkant av studieåret 2023/2024. Juridisk studentutvalg (JSU) ble orientert om saken samme høst, og Studieutvalget ble muntlig orientert om at det ville komme en egen sak om dette.

For å gi grunnlag for videre drøftinger, gjøres det i det følgende rede for ulike forhold som kan være relevante å ta i betraktning i vurderingen av bruk av studenter i oppgaveutvalg. Det gjøres også rede for praksis og erfaringer med oppgaveutvalgene ved de juridiske fakultetene i Oslo og Bergen. Dette vurderes å være nyttig bakgrunnsinformasjon, selv om det ikke er noe mål i seg selv å ha ordninger hos oss som er mer eller mindre like deres ordninger.

Praksis og erfaringer ved de andre juridiske fakultetene

Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Bergen (UiB)

I oppgaveutvalgene for de fire første studieårene inngår to studentrepresentanter som er oppnevnt av fakultetet. Det kan gjøres helt eller delvis unntak fra krav om studentdeltakelse dersom egnet studentrepresentant ikke kan skaffes. Medlemmene av oppgaveutvalg har taushetsplikt om

drøftelsene i utvalget, om oppgaveforslag og fastsatte oppgaver. Ordningen fremkommer i sin helhet i [Instruks for oppgavegiving og sensur](#), punkt 1.1 og 1.2.

UiB opplyser at de tidligere har hatt noen saker med tvilstilfeller, og at det i 2016 ble vurdert å avskaffe ordningen med studentrepresentanter i oppgaveutvalget. Saken ble da diskutert både i Studieutvalget og i Fakultetsstyret, og resultatet var at ordningen med studentrepresentanter i oppgaveutvalget ble videreført. Forslag om å redusere antall studentrepresentanter fra to til én, ble forkastet.

Det ble imidlertid gjort endringer ved at studieadministrasjonen ved fakultetet overtok ansvaret for å velge ut og ansette studentrepresentanter til oppgaveutvalgene. Tidligere var det Juridisk studentutvalg som valgte ut/ansatte studentrepresentanter til oppgaveutvalgene. Studentrepresentantene blir oppnevnt for et helt studieår av gangen. Studentrepresentantene får særlig oppfølging i starten, slik at de skal få en forståelse for ansvaret. Studentrepresentantenes identitet deles ikke med andre studenter.

Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Oslo (UiO)

To studentrepresentanter inngår i oppgaveutvalgene på de enkelte studieårene. Disse utpekes av Juridisk studentutvalg (JSU) for hvert semester. Studentrepresentantene må ha bestått eksamen i det studieåret som de er oppnevnt for, og kan ikke melde seg til eksamener som oppgaveutvalget er oppnevnt for i samme semester eller påfølgende semester. Studentrepresentantene har fullstendig taushetsplikt om oppgavene, oppgaveforslagene, drøftelsene i utvalget og sin deltakelse i oppgaveutvalget. Taushetsplikten opprettholdes også etter at eksamen er avholdt. Etter at sensuren er falt, oppheves taushetsplikten hva gjelder deltakelse i oppgaveutvalget. Ved UiO er regler om studentdeltakelse i oppgaveutvalg regulert i [Instruks for eksamen og sensur - For ansatte - Universitetet i Oslo \(uio.no\)](#), § 2-3.

UiO opplyser at det alltid har vært JSU som peker ut studentrepresentantene til oppgaveutvalgene. Fakultetet er svært tydelig overfor JSU om hvor viktig dette oppdraget er, og har tett dialog med de som plukker ut representantene.

For flere år siden var det en hendelse med en representant som "lekket" til en medstudent som vedkommende hadde en nær relasjon til. Vedkommende måtte trekke seg fra utvalget, og det ble laget ny eksamensoppgave. Fakultetet avsluttet saken der, i samråd med studiedekanen, og ut over dette ble det ikke foretatt ytterligere tiltak. Ulike forhold relatert til UiOs oppgaveutvalg var til behandling i fakultetets programråd² i 2019. Konklusjonen da var at oppgaveutvalgene skulle videreføres med noen justeringer, men at studentrepresentantenes rolle var viktig og skulle videreføres som før.

Vurderingshensyn

Som grunnlag for videre drøftelser om sammensetningen av oppgaveutvalg, er det noen forhold som vurderes som særlig relevante å ta i betraktning. Disse presenteres fortløpende i det følgende:

- Sikkerhetshensyn

Eventuelle lekkasjer fra oppgaveutvalsarbeidet er en svært alvorlig kvalitetssvikt, og risiko for lekkasjer vurderes som det dominerende argumentet for eventuell avvikling eller endring av

² Tilsvarende vårt Studieutvalg

ordningen med studentrepresentasjon i oppgaveutvalgene. Det kan være alt fra ubevisste og ufrivillige uttrykk for den ene eller andre holdningen til et faglig spørsmål, via «vennetjenester» og forsnakkelser, til overlagte tilfeller.

Det kan være slik at risikoen øker ved å ha to studentrepresentanter i stedet for én studentrepresentant. For det første er det dobbelt så mange som rent faktisk kan lekke informasjon, og det samlede nettverket som kan tenkes å sette studentene under press, er større. For det andre innebærer en ordning med to representanter en potensiell pulverisering av ansvaret for lekkasjer. Det vil også være vanskeligere å avdekke hvem en eventuell lekkasje kommer fra, og den enkeltes opplevelse av personlig ansvar vil kunne svekkes som følge av dette. På den annen side er argumentet for å ha to studentrepresentanter først og fremst knyttet til at det da vil være lettere å opparbeide og opprettholde den faglige selvtilliten som kreves for å kunne fremme sine synspunkter og eventuelt også ta til orde mot de vitenskapelig ansatte eller avdelingsleder sine oppfatninger.

- Kvalitetssikring og legitimitet

Det viktigste formålet med studentdeltakelse er å kvalitetssikre eksamensoppgavene. Studentenes funksjon er å vurdere eksamensoppgavene fra et studentperspektiv, det vil si med vesentlig mindre faglige ballast enn hva de vitenskapelig ansatte som deltar i oppgaveutvalget har. Det å få et studentperspektiv på ordlyd, eventuelle uklarheter, omfang, innhold/relevans, faglig nivå mv. er viktig og verdifullt i kvalitetssikringen. Ved UiT hvor vi har omfangsrike eksamener som prøver studentene i flere fag, er dette kanskje særlig viktig.

- Rekrutteringen av studentrepresentanter

Innenfor gjeldende ordning har JSU ansvar for å fremskaffe studentrepresentanter til oppgaveutvalgene på 1.-4. avdeling. Fakultetet har mottatt tilbakemeldinger fra JSU om at det kan være utfordrende å finne egnede kandidater, samt å avdekke om disse planlegger å melde seg til eksamensgjentak. JSU ønsker derfor å ha minst to uker på seg til å finne representanter til utvalgene, og mener at dette arbeidet primært må skje etter at fristen for å melde seg til gjentak av eksamen fra foregående avdeling er utløpt.

Fakultetet har ikke innsikt i selve utvelgelsesprosessen, og ordningen er tillitsbasert. Dette er i noen grad i strid med de strenge kravene til kontroll og kvalitetssikring som ellers preger eksamensarbeidet. For fakultetet kan det være av betydning å ha bedre kontroll, og det kan derfor vurderes om det er avgjørende argumenter imot at fakultetet overtar arbeidet med å finne studentrepresentanter. Det å bli forespurt av fakultetet vil kanskje kunne bidra til lojalitet, som igjen vil kunne motvirke lekkasjer og andre uheldige situasjoner og slik sett være en mer betryggende og hensiktsmessig kompromissløsning.

Prosessen med rekruttering av studentrepresentanter bør også vurderes i sammenheng med behovet for vern av representantenes identitet. Det er naturlig å anta at studentrepresentantene kan bli utsatt for press dersom identiteten deres blir kjent. Faren for at identiteten avsløres er muligens større når de oppnevnes av JSU, siden det er flere som er involvert i prosessen, enn dersom fakultetet finner og oppnevner studentrepresentanter.

- Kostnader og ressursbruk

Kostnadene ved å bruke studenter i oppgaveutvalgene knytter seg til honorering og administrative oppgaver. Ingen av disse har en slik størrelsesorden at det er avgjørende for spørsmålet om videreføring av ordningen, og heller ikke for et eventuelt underspørsmål om det skal være en eller

to representanter. Det er imidlertid en god del administrativ tilrettelegging som følger med, og det bør ikke gjøres endringer som øker den administrative ressursbruken.

Andre mulige ordninger som kan ivareta studentenes rolle og funksjon i oppgaveutvalgene

Ordninger som ivaretar siktemålene med studentrepresentasjon, samtidig som risiko for lekkasjer reduseres, vil kunne være egnede kompromiss mellom de ulike hensynene. I det følgende presenteres noen slike:

Bruk av stipendiater:

Disse vil oftest ha vært studenter nokså nylig og vil kunne ivareta studentperspektivet på eksamensoppgaven. De vil imidlertid ikke være representative for «gjennomsnittsstudenten». Ulempen med en slik ordning vil hovedsakelig knyttes til stipendiatenes tidsbruk, og bør muligens derfor gis uttelling i undervisningsplikten.

Bruk av midlertidig ansatte lektorer:

Disse vil oftest ha vært studenter nokså nylig og vil kunne ivareta studentperspektivet på eksamensoppgaven. De vil kanskje i større grad enn stipendiater være representative for «gjennomsnittsstudenten». Ulempen vil hovedsakelig knyttes til tidsbruk, og vil redusere tiden brukt til undervisningsaktivitetene.

Ordningen med studentrepresentanter i oppgaveutvalg opprettholdes, men fakultetet får ansvar for utvelgelse av representanter:

I stedet for dagens ordning hvor JSU oppnevner studentrepresentanter, kan fakultetet finne studenter for å delta i oppgaveutvalg. Studieadministrasjonen har kunnskap om hvilke eksamener studentene har meldt seg opp til, slik at man unngår problematikken JSU møter ved at de ikke vet hvem som har meldt seg til gjentak på de aktuelle avdelingene når de skal finne studenter til oppgaveutvalgene. Ved å ikke involvere JSU, sikrer man ytterligere anonymitet i ordningen, og etablerer et tettere tillitsbånd mellom representanten og fakultetet. Slike oppnevninger bør i så tilfelle gjøres for et helt år, ikke bare for et semester.

Forslag til videre prosess

Ordningen med oppgaveutvalg er regulert i fakultetets eksamensreglement. Det er Studieutvalget som opprinnelig har vedtatt dette reglementet, og også gjort vedtak om endringer i reglementet. Det vurderes imidlertid ikke som åpenbart at Studieutvalget har fullmakt til å vedta alle typer endringer i reglementet. Eventuelle endringer i eksamensreglementets bestemmelse om sammensetning i oppgaveutvalgene er av prinsipiell art, og kan også være kontroversiell. Det vurderes derfor som formålstjenlig at saken fremmes for Fakultetsstyret, på grunnlag av forutgående behandling og anbefaling om vedtak fra Studieutvalget.

Videre vurderes det som viktig at både studenter og ansatte får god anledning til å uttale seg før Studieutvalget gir sin anbefaling til Fakultetsstyret. Det foreslås at dette ivaretas ved at tillitsvalgte studenter på 1.-4. avdeling, JSU, avdelings-/eksamensleder og nestledere i eksamensutvalg for 1.-4. avdeling inviteres til å uttale seg. Avdelingslederne bes innhente synspunkter fra undervisere på egen avdeling.

Mottakerne bes om å uttale seg om erfaringer og nytteverdi av studentrepresentasjonen, og om fakultetet fortsatt bør ha studentrepresentasjon i oppgaveutvalgene på 1.-4.-avdeling, hvorvidt det i

så fall bør være en eller to studentrepresentanter, og om hvordan utpekingen av studentrepresentantene bør gjøres. Forslag til spørsmål er vedlagt.

Innspillene som mottas legges ved sak som fremmes for Studieutvalget den 30. mai. Utvalget bes da om å drøfte saken videre, og gi sin anbefaling om fremtidig sammensetning av og praksis for oppgaveutvalgene. Studieutvalgets anbefalinger bør ikke uten videre basere på seg hva flertallet av respondentene har svart, men ut fra en grundig helhetsvurdering av de innspill som mottas og eventuelle andre momenter av betydning.

Signe Veierud Busch
prodekan utdanning

Hege Skarsfjord
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandlere: Jonas Hansen, Ane Norum Kirkesæther og Hege Skarsfjord

Vedlegg:
Forslag til spørreundersøkelse